

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ У ВИДАВНИЦТВАХ

Підвищення ефективності та якості роботи — важливі завдання, поставлені XXV з'їздом КПРС на 1976—1980 рр. перед народним господарством нашої країни. Підвищення якості є продовженням економічної політики нашого уряду, спрямованої на підвищення ефективності всього народного господарства, на задоволення всесторонніх потреб радянської людини.

Особливого значення підвищення якості набуває стосовно до видавництв, оскільки у видавничій справі показник якості роботи найбільшою мірою визначає її ефективність. Від якості роботи видавництв залежить задоволення читацького попиту на літературу, її ідейно-науковий, художньо-технічний рівень, тобто рівень

виконання видавництвами своїх основних функцій ідеологічної ділянки комуністичного будівництва. Одночасно від якості роботи видавництв залежить і ефективність їх діяльності як госпрозрахункових підприємств.

У нашій країні в останній час недостатньо видається художньої літератури та літератури для дітей. При цьому не всі видання, що випускаються, знаходять читача, а тому видавництва і книготорговельні організації терплять збитки від списання нереалізованої літератури. Задовольнити попит на потрібну літературу, збільшивши кількісно її випуск, неможливо через нестачу паперу. Тому перед видавництвами стоїть інше, складніше завдання: при заданих лімітах на папір максимально задовольнити потребу в літературі на основі поліпшення тематичного планування, детальнішого вивчення читацького попиту.

Від якості роботи видавництв залежить і своєчасність доведення літератури до читача. У вік науково-технічної революції це питання особливо важливе внаслідок швидкого «старіння» інформації. Тривалість виробничого циклу випуску книжкової продукції поки що набагато перевищує нормативні строки, що значною мірою пояснюється недоліками у роботі самих видавництв.

Якість роботи видавництв визначає і економічну ефективність їх діяльності. Нова система планування і економічного стимулювання у видавництвах сприяла підвищенню ефективності їх роботи, але ще наявні значні невикористані резерви. Достатньо сказати, що в 1974 р. із загальної кількості випущених назв у видавництві художньої літератури «Дніпро» кількість збиткових видань становила 43,6%, у видавництві дитячої літератури «Веселка» — 23,5%, видавництві «Каменярь» — 66,3%. Непродуктивні видатки і витрати по видавництвах системи Держкомвидаву України за 1974 р. обчислюються в 134,3 тис. крб. Враховуючи, що ціни на видавничі матеріали і поліграфічні роботи перебувають поза сферою впливу зі сторони видавництв, основним джерелом підвищення ефективності видавничої діяльності є підвищення якості роботи на основі вдосконалення планування, зокрема тематичного та оперативного, економічності у витрачанні ресурсів, використання внутрішніх резервів виробництва.

Одним з важливих якісних показників роботи видавництва є виконання планових завдань по всьому обсягу виробництва і за кількістю назв з річного тематичного плану випуску літератури. Виконання плану випуску літератури впливає на тематику видань, що випускаються, і на економічні наслідки видавничої діяльності. За останні роки видавництва художньої літератури України успішно виконують план випуску літератури як за кількістю назв, так і за обсягом в друкарських аркушах-відбитках. Цьому сприяло впровадження у видавництвах нової системи планування і економічного стимулювання, що передбачило введення цих показників як директивних. До переходу на нову систему господарювання невиконання тематичних планів випуску літератури було непоодиноким фактом.

Констатуючи як позитивне виконання видавництвами планових завдань за обсягом і тематикою, необхідно відзначити і суттєві недоліки в цьому питанні. Основним з них є недостатня стабільність і обґрунтованість планів видавництв. Свідченням цього є зміни, що вносяться до тематичного плану випуску літератури.

У кінці року видавництва звітуються про успішне виконання плану випуску літератури, але це не повністю той план, що був затверджений напередодні планового періоду. Протягом року до плану вносяться зміни, а видавництва в кінці року звітуються про виконання скоригованого плану. Плани коригуються щоквартально з дозволу Держкомвидаву, зміни, що вносяться в плани, суттєві. Наприклад, коригування річного тематичного плану випуску літератури за кількістю назв у видавництві «Радянський письменник» в 1969 р. складало 24% затвердженого плану випуску, відповідно, у видавництві «Молодь» у 1972 р.— 34%, видавництві «Каменярь» у 1973 р.— 33%, видавництві «Радянський письменник» у 1974 р.— 22,4%.

Стабільність квартальних планів ще нижча, ніж річних, бо крім зміни назв при коригуванні цих планів ряд видань, запланованих до випуску, ще переноситься з кварталу в квартал.

Зміни, що вносяться до тематичних планів, викликані не тільки такими незалежними від видавництв причинами, як відсутність паперу, неспроможність поліграфічних підприємств виконати замовлення, зміни з боку Держкомвидаву. Велика кількість назв знімається з тематичного плану через непідготовленість їх до видання в даному році. Так, в 1974 р. близько 40% всіх книжкових видань знято саме з цієї причини. Зміни, що вносяться до темпланів, негативно відбиваються на видавничій діяльності. Вони породжують неритмічність у роботі видавництв, негативно відбиваються на тривалості виробничого циклу випуску продукції, призводять до непродуктивних витрат.

Серед причини нестабільності темпланів випуску літератури у видавництвах слід назвати такі: недостатню обґрунтованість тематичного плану випуску планом редакційної підготовки; нерівномірність виконання плану здачі рукописів у виробництво; необґрунтоване (за станом підготовки до випуску) включення ряду видань до темплану випуску, що уже при формуванні плану передбачає можливість коригувань.

До плану випуску літератури, всупереч існуючому положенню, видавництва включають видання, що на час затвердження планів перебувають на стадії написання, в упорядників, на перекладі. Значна їх кількість — це рукописи на стадії редакційної підготовки. Наприклад, у видавництві «Радянський письменник» з плану випуску 1974 р. знято 28 назв книжкової продукції, з них 6 назв перебувало на стадії авторської заявки, 8 назв — на стадії рукопису. На час затвердження плану випуску літератури цього видавництва на 1974 р. з 125 затверджених назв книжкової продукції на виробництві знаходилося 29 (чи 23,2%), в рукописах — 72 назви (57,5%), в угоді — 1 назва, по 23 назвах — визначені

теми. Якщо прийняти до уваги, що вже в 1973 р. видавництво працювало над виданнями з плану редакційної підготовки 1975 р., то виникає питання, яку ж роль відіграли плани редакційно-підготовчих робіт 1973—1974 рр. у формуванні плану випуску 1974 р. і наскільки успішно виконано ці плани редпідготовки?

Важливою причиною того, що план редакційно-підготовчих робіт ще не став базою для тематичного планування випуску літератури, є недоліки в плануванні редакційної підготовки. У цей план видавництва включають рукописи, по яких лише визначені теми. Без планування договірної портфеля реального підтвердження такий план не має, отже, він недостатньо обґрунтований і стабільний. Не маючи реального плану редакційної підготовки, не можна домогтися реального плану випуску літератури.

Другою важливою причиною невідповідності видань до випуску є недоліки у плануванні та виконанні планів здачі рукописів у виробництво. Видавництвами розробляються квартальні плани здачі рукописів у виробництво; по місяцях ці плани, як правило, не деталізуються. Тому рукописи на виробництво здаються нерівномірно. Це ускладнює роботу виробничих відділів видавництв, негативно відбивається на якості підготовки рукописів до виробництва, є причиною несвочасного виконання поліграфічними підприємствами замовлень.

Нерівномірна здача рукописів на виробництво призводить до нерівномірного випуску продукції. Якщо в першому місяці кварталу випускається 15—20% квартального плану, то на третій місяць припадає близько 50%.

Відсутність належної плановірності, необґрунтованість планових завдань негативно відбивається на якості продукції, викликає потребу в додаткових коректурах, значно продовжуючи час випуску видань. Переважна кількість видань підписується тепер видавництвами до друку з другої коректури, непоодинокими є видання, що вимагають трьох коректур. Наслідком недостатньої підготовленості видань до виробництва є понаднормативна правка.

Надане видавництвам право коригування затверджених планів також не сприяє підвищенню їх стабільності й обґрунтованості. Покладаючись на можливість внесення змін, тематичні плани випуску недостатньо опрацьовуються, в них необґрунтовано включаються видання, які за станом підготовки до випуску вже у момент включення в план викликають сумнів щодо можливостей їх випуску в запланованому періоді.

Отже, тематичне планування випуску літератури у видавництвах, яке має вирішальний вплив на ефективність видавничої діяльності, не позбавлене такого суттєвого недоліку, як нестабільність і необґрунтованість плану.

Для поліпшення якості планування випуску літератури у видавництвах, на нашу думку, доцільно:

1. Тематичний план випуску літератури розробляти на основі плану редакційної підготовки з видань, що зібрали тиражі (року, що передуює плановому і планового), та плану здачі рукописів

на виробництво. Між цими планами встановити безпосередній зв'язок.

2. План здачі рукописів на виробництво планувати помісячно.

3. Коригування затверджених планів випуску літератури не проводити; зміни в плани вносити тільки в особливих випадках при відповідному обґрунтуванні їх необхідності.

4. У систему показників преміювання редакційних працівників фонду матеріального заохочення ввести показник «своєчасне виконання затверджених місячних планів здачі рукописів у виробництво».

S. S. KRYLOSHANSKAYA

SOME QUESTIONS OF PLANNING IMPROVEMENT IN THE PRINTING HOUSES

Summary

The given article analyses the state of planning work in a number of fiction literature printing houses of the Ukrainian SSR.

The attention is also being paid to the necessity of interconnection of editorial training plans of plans of publications.
